

בעהש"ה

קנמרם

טעם זקנים

שיחות התחזקות בעבודת השם
ע"ד הסלולה של
רביה"ק מוזהר"ן מברסלב זי"ע
מאת הרה"ח ר' לוי יצחק בענדער ז"ל

מתוכל כסיפורי עובדות
מאנ"ש מדורות הקודמים

קנמרם

ה

מתורגם ללשון הקודש

מבין

טעם
זקנים

שיחות של
רבי לוי יצחק בנדר ז"ל

תוכן השיעור

חבל על דאבדין
שיחות חולין של תלמידי חכמים
'טוב לגבר כי ישא עול בנעוריו'
'אם אבוא באהל ביתי'
'סעודה שאינה מספקת לבעליה...'
'הרופא לכל תחלואיכי'
"כמו בכל שנה!"...
"כבר לא מתנגד"...
"יירה איירה, העיקר שאהיה אצל הרבי"
'ובזרעו אחריו'...
סיפורי התלאות והנסים בימות הפורעים
ימ"ש בשנות תרע"ט – תר"פ

'מייין מתיקין'
"אזמר בשבחין" עם הניגון של הרבי...
"כמו חלב ודשן תשבע נפשי"
'מה עשה האיש הזה?!'
'וקדושים בכל יום יהללוך סלה'
"אפוי בלב"
'והארץ אזכור'
"אלט טאר מען ניט זיין!"
'לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה'
המדליה שלי...
'המאור הקטן'

כל הזכויות שמורות

עימוד: י. גרוס

0527644765

הערות והארות מתקבלות בחפץ לב, נא להתקשר אל:

יוסף מענדל האס, מאנסי ארה"ב

1-845-200-0443 (מארה"ק: 072-257-3456)

לקבלת הקונטרס וכן ההקלטה (MP3) של השיעור, יש לפנות דרך האימייל:

Rlyb148@gmail.com

פרשת חקת (ב'), תשל"ד

ובו סיפורי התלאות והניסים בימות הפורעים בשנות תרע"ט – תר"פ

'מייץ מתיקין'

(מדברים מר' נחמן נעמירובער נכדו של מוהרנ"ת ששימש כש"ץ בקיבוץ ראש השנה ויום כיפור באומן), הוא היה אדם מאד מרומם! (ר' משה ביננשטוק: גם למדן?) אינני יודע, אבל היה אדם מאד מרומם!

ר' אבא (לישינסקי ז"ל ב"ר יחיאל חתן ר' נחמן טולטשינער) אמר פעם: "זה חידוש אצלי איך נחמן מתפלל בכזו עריבות!" – "אבא" היה אחיין של ר' אברהם בן ר' נחמן, בנו של ר' יחיאל.

"איך מגיע לכך שהוא – שהיה 'מזכיר' בבית מסחר לממכר קורות עץ – שיזכה לכזו תפילה? כזו תפילה עריבה?" התפילה שלו הייתה נפלאה!

כשר' אבא היה בנעמירוב, הוא התארח אצלו בשבת – והוא ראה איזו שבת היה לו לר' נחמן, אזמר בשבחין; אשת חיל; הוא הרטיב את השולחן בדמעות, הוא ראה, "אם זה כך? לא פלא שיכל להתפלל ביום כיפור כזו תפילה!

כזה מין נעימות – ממש כמו שהרבי מדבר בתורה נ' "מייץ מתיקין", הוא התפלל בכזו מתיקות, כל כך מתוקה הייתה תפילתו, ממש "מייץ מתיקין"!

הוא היה מאנשיו של ר' אברהם בן ר' נחמן, ואלו שהיו מאנשיו, הם היו כדבעי, הם התפללו!

ההצנע לכת שלו היה מופלא, בעשרת ימי תשובה אכל רק בשעה שתיים עשרה, ככה נהגו! אכלו רק אחרי חצי היום, ועד אז שהו בציון הקדוש של הרבי!

(רמ"ב: כל אנשי שלומינו נהגו כך?) כן, כמעט.

בוודאי, אולי על איש חלוש לא מדובר, כי מי שהוא חלוש הרי צריך כוחות כדי לצום ביום כיפור, אבל בכלליות, אכלו רק בשתיים עשרה! (השואל: ועד חצות?) עסקו בעבודת השם, עשרת ימי תשובה!

(ר' נחמן בורשטיין: רבי נתן מביא את זה בליקוטי הלכות) כן כן, שרק עד שתיים עשרה, לא יותר!^א

(רמ"ב: כתוב שר' יצחק שאל את אביו רבי נתן, שאין לו כח, האם עדיף שיאכל כדי שיהיה לו כח לעלות לציון?) זה היה בערב ראש השנה, הוא היה חולה במשך אותו הקיץ, ואמר לאביו, שהוא רוצה לעלות לציון של הרבי אך הוא חלוש, האם יאכל משהו לפני כן, כדי שיוכל לשהות זמן רב יותר בציון.

אמר לו ר' נתן: "לך לציון רבינו, ותאמר איך שתאמר, ואחר כך (תטעום) – ולאחר מכן תלך עוד הפעם!"^ב

(רנ"ב: האם היה ענין ללכת אליבא ריקנא?) כן, ערב ראש השנה, בוודאי!

(רמ"ב: אומרים בשם הבעל שם טוב: "כלאפטשענען דעם דאווענען") כן, לשתות את התפילה כפי ששותים תה?^ג

"כלאפטשענען" נקרא בלי טעם ובלי ריח! "כלאפטשענען דעם דאווענען ווי איידער כלאפטשענען די טיי!" (השואל: על כל הימים הוא אמר זאת?) על כל הימים!^ד

הערות ומראי מקומות

א. עי' ליקוטי הלכות הל' ראש השנה ב' אות ח', ועי' כוכבי אור - אנשי מוהר"ן, דיבורים ממוהרנ"ת ז"ל אות ל"ד.

ב. עי' כוכבי אור - אנשי מוהר"ן, דיבורים ממוהרנ"ת ז"ל אות ל"ג.

ג. עי' שיש"ק ח"ב אות נ"ז.

ד. עי' שיחות הר"ן אות רע"ז.

ה פרשת הקת (ב'), תשל"ד

"כלאפטשענען" זה מילה באוקראינית, על אחד ששותה הרבה, שעסוק כל הזמן בשתיה.

"אזמר בשבחין" עם הניגון של הרבי...

כשמתקבצים ומדברים מהרבי, צריך באמת שנצא מזה עם משהו טוב! אנחנו לא זקוקים לחדשות, צריכים לקחת את אותו ליקוטי מוהר"ן, את אותו ליקוטי תפילות, את אותו ליקוטי הלכות! את אותם תפילין, את אותו ציצית, ורק להתחדש עמהם! להתחדש, זה כל החשיבות אצל השי"ת.

הרבי אומר בתורה י"ז^ה, "שהשי"ת מתפאר עם זה!" עיקר "ההתפארות למעלה" היא רק כשמתחדשים למטה, יש להשי"ת מזה התפארות נפלאה, השי"ת מתפאר עם האדם שמתחדש!

זה הרי נורא נורא: אדם – ששמונים שנה הוא אוכל, תשעים שנה – והנה הוא צם יום אחד "יום כיפור", מגיע הלילה, נדמה כאילו מעולם לא אכל! הוא אוכל עם כזה חשק, כאילו עוד לא אכל בחייו!

כשהוא ער בשבועות, הוא לא ישן – הוא הרי לא יכול אחרת (מחשש להשלים שנתו)... ואז נדמה לו כאילו מעולם הוא לא ישן!

רואים שדברים גשמיים הם כל כך חדשים אצל האדם, בשעה שזה לא בנמצא, זה נהיה כל כך רענן, כל כך חדש, כאילו הוא מעולם לא עשה זאת! נו, כך צריך להיות כל עניני היהדות אצלנו, להיראות חדש!

צריך הרבה לבקש מהשי"ת: "געוואלד! רבונו של עולם, אני הרי מתפלל כל יום את אותו שמונה עשרה, את אותם התפילות, מדוע שזה לא יהיה חדש אצלי?!"

הערות ומראי מקומות

משוחחים לפני השי"ת! והרי כשמדברים לפני מי שרק מדברים, נזהרים מאד. כשנותנים רשות לדבר אל המלך, אל השר, הרי שבודאי שאכין את עצמי לפני כן – מה לדבר?! מה לבקש ממנו?!

והנה אנחנו הרי מדברים עם השי"ת! מתפללים להשי"ת כאלו תפילות! מדוע שזה לא יהיה בהתחדשות? זה מה שחסר לנו! ומזה צריכים לדבר ביננו! הענין של הרבי, זה רק התחדשות! וזה מה שהשי"ת אוהב, וזה מה שגורם לאדם להתעלות בעבודת השם, הוא עולה ממש מדרגא לדרגא, בזה שהוא מתחדש!

האם לצדיקים היו תפילין אחרים? ציציות אחרות? תפילות אחרות? קריאת שמע אחרת? הכל אותו דבר, אלא שאצלם זה היה חדש! זה מה שחסר לנו!

אנשי שלומינו נוהגים לשורר (בליל ר"ה) "אשת חיל", וברוך השם שהיו לי אורחים צדיקים! שהם כל כך השתפכו בדמעות בשיר הזה!

וגם על הניגון "אזמר בשבחין" – ר' זלמן (הרב ממעדועדיווקע) אמר כך: "הרבי אמר, מה שאנחנו אוצרים – 'אקדמות' עם הניגון! ואנו אומרים, מה שאנחנו אוצרים – 'אזמר בשבחין', המילים של האר"י הקדוש – עם הניגון של הרבי"!

(השואל: לא היו לו ילדים?) כן, לא היו לו ילדים!

"כמו חלב ודשן תשבע נפשי"

על כל פנים, צריכים לפחות לבקש מהשי"ת על הדבר הזה: מהיכן לוקחים התחדשות!? לפחות שנדע שזה עיקר החשיבות אצל הקב"ה, כמה שיותר אתחדש בדבר הזה!

פרשת חקת (ב'), תשל"ד

ז

דוד המלך אומר: "כמו חלב ודשן תשבע נפשי ושפתי רננות יהלל פי", "כמו חלב ודשן", כמו אוכל טוב וטעים – שאפילו שהוא לא צם – כשאוכל ארוחת בוקר טרייה, ושותה כוס מים קר, יש בזב טעם אחר!

כך גם גם בענין הזה: כשעומדים להתפלל – צריך לרצות, ולבקש מהשי"ת: "אני רוצה להתחדש – להאזין למה שאני מדבר!" "לקיים את העצות של הרבי בהתחדשות!" – זו כל החשיבות!

אפילו בזמן שנסעו לרבינו בעצמו, גם בזה היה עיקר החילוק! כמה שאחד היה יותר משתוקק, היה לו יותר התחדשות" – כמו אותו אחד שהרבי שיבח, שהלך רגלית לרבינו לשאול עצה על התפילה^ט, ולכאורה מה היה שם? האם הוא לא התפלל?! אלא הוא לא הרגיש התחדשות בתפילה! אז הוא בא לרבי, מיד!

'מה עשה האיש הזה?!'

רבינו בתורה ד' מפרש שם את דברי 'רבה בר בר חנא', "אכלה טינא באוסיה", שהוא התעורר מה"שרץ קטן" שהתיישב לו בנחיריו, באמצע התפילה, מזה בא לו התעוררות, והוא התחיל להשתמש באלו השלושה: "התקשרות", "צדקה", "וידוי דברים!"

הערות ומראי מקומות

ז. תהלים ס"ג ו'.

ח. עי' ליקוטי מוהר"ן תו' ס"ב בסופו: ... על כן צריך להתחיל בכל פעם מחדש, ולבוא להצדיק מחדש, בכח ההתלהבות גדול, והתגברות חדש לעבודת השם יתברך, כדי שתהיה עבודתו כראוי כפי כח ההתחלה כנ"ל. וכן בכל פעם ופעם צריך לחשש חששא זו, פן לא התחיל עדין כראוי, וצריך להתחיל ולבוא להצדיק בכל פעם מחדש.

ט. עי' חיי מוהר"ן אות שכ"ט: ופעם אחת עמדתי לפני זכרונו לברכה בעת שבא אליו רגלי האיש הנ"ל מטיראוויצע, וספר לי הוא זכרונו לברכה שבבעת שצאר לזה האיש הנ"ל בעבודת ה', הוא הולך ברגליו משם לכאן, והבנתי שהוטב זאת בעיניו זכרונו לברכה מאד.

י. שם בסוף התו': וזה פרוש אמר רבה בר בר חנה, זימנא חדא הנה קאזלינן בספינתא, וחזינן ההוא פורא דיתבא ליה אכלה טינא באוסיה וכו', (רשב"ם: פורא - דג. אכלא טינא - שרץ קטן. באוסיה - בנחיריו של דג נקנס השרץ) וכו', פרוש וכו', דיתבי ליה אכלא טינא בנחיריו - זה בחינת תפלתן של ישראל, כמו

"שרץ קטן בנחיריו" בלבב את תפילתו. מה הכוונה "שרץ קטן": שזה לא כזה בלבול גדול, רק "שרץ קטן". ו"מה עשה האיש הזה"? הוא השתמש עם אלו השלושה דברים, התקשרות, וידוי דברים, צדקה!

(השואל: מדוע הולך הסדר הפוך? – שם בסוף התורה, לא כתוב כמו שכתוב בפנים התורה. אחד הנוכחים עונה: הרבי רוצה להראות שמהיכן שרק מתחילים זה טוב), כן כן, בוודאי שכך, לפעמים לא שייך לומר – לפעמים צריך להתחיל 'בווידי דברים'!

כל העצות של הצדיק הם כך – וזה נזכר גם בשלשת הנקודות שבתורה ל"ד, לפעמים מתחיל הרבי 'בהתבודדות', ולפעמים מתחיל הרבי 'בנקודת הצדיק'! כדי להראות לנו, שהיכן שאוחזים, צריך להתחיל היכן שאוחזים!"

"מה עשה האיש הזה?" למי מתכוון כאן הרבי "האיש הזה"? ומה הכוונה "מה" עשה האיש הזה, כ'שרץ קטן בלבב אותו בתפילתו'!

אצלנו – כשלא יכולים להתפלל מה אנחנו עושים? מניחים עצמינו לישון ולהתהפך על הצד השני, ישנים טוב וזהו!... האם זה מה שעושים כשלא יכולים להתפלל? האם על כל פנים זה מבלבל אותי שאני לא יכול להתפלל?!

"ולא היה יכול איש הישראלי הזה לעבוד עבודתו תמה – מה עשה האיש הזה?" – כך אומר הרבי, אוי, הלשון הזה הוא לשון שמעורר נורא: "מה עשה האיש הזה"!!

הערות ומראי מקומות

שכתוב: "ותהליתי אחרטם לך". שנתערב שרץ, הינו טמא בתפלתו ועבודתו ובלבל אותו, ולא היה יכול איש הישראלי הזה לעבוד עבודתו תמה. מה עשה האיש הזה? עשה שלש בחינות הנ"ל, הינו התקשרות להצדיק ונתנית הצדקה וידוי דברים וכו'.

יא. עיי' ליקוטי הלכות הל' חלוקת השותפין ה' אות י"א: ... וזהו עקר הדברים, שאין יודעין בהם מהיכן ההתחלה, וכמבאר אצלנו במקום אחר, ועל פן צריך חקמה גדולה לזה, ולדלג מענין לענין, פעם בחינת עבודה זאת, ופעם בחינת עבודה זאת, וכמו שתראה בענין עבודת הקרבנות אם תדקדק בהם, וכמבאר בסדר המערכה שסדר אבני משמא דגמרא וכו' ...

יב. שם בתו' ד'.

כשיש לאדם איזה מכה באחד מאיבריו, איבר קטן, מיד הוא רץ לעשות משהו, לקופת חולים – וכאן: "מה עשה האיש הזה כשלא יכול היה להתפלל"? הלך רגלית לרבי, ושאל עצה על התפילה, והלך חזרה רגלית! זה מה שעשה האיש הזה! (עיין לעיל).

הלשון הזה (מה עשה האיש הזה) הוא מוסר השכל, אנשי שלומינו היו מאד מדייקים בלשון הזה שהרבי אומר כאן, איך שמכניס בפירוש (המאמר) את הלשון הזה.

וקדושים בכל יום יהללוך סלה'

ר' אלחנן (ספקטור ז"ל) רגיל לומר, מה שמובא בזוהר², על מה שאנו אומרים בתפילה: "וקדושים בכל יום יהללוך סלה", שכן מהו הלשון 'סלה'? סלה זה 'לעולם', הקדושים הם מהללים את הקב"ה תמיד, לעולם! אין דבר שמפסיק! ומדוע? כי הקדושים אין לא דביקות אחרת, הם לא דבוקים בתאוות אחרים! הם קדושים, הם דבוקים רק בהשי"ת! לכן הם יכולים להלל את הקב"ה "סלה", והעבודה לא נפסקת!

מדוע נפסקת לאדם העבודה בתפילה? כי יש לו דביקות אחרת, כשיש לו דביקות לדברים אחרים, הוא לא יכול להלל את הקב"ה "סלה"! הוא מהלל וכבר הוא נפסק, כי נכנס לו דביקות אחר!

אבל ה"קדושים", הם הרי דבוקים תמיד בהשי"ת, זה הרי נקרא "וקדושים" – הם מהללים אותו תמיד – "בכל יום יהללוך סלה"! כך מבואר בזוהר אומר ר' אלחנן.

זהו כלל: האדם – אם יש לו דביקות אחרת, אזי בשעה שהוא דבוק בהשי"ת זה מפסיק, ואם כי כשנפסקת הדביקות הוא צריך להמשיך להתאמץ – אבל עדיין היא דבקות שנפסקת, אבל "סלה" בקביעות – זה רק קדושים!

וכלפי עצמינו אנו צריכים לידע: גם אם נפסקת הדביקות, נתחיל עוד הפעם! ולא חלילה כשנפסק שאלך לאכול ארוחת בוקר בבית...

הערות ומראי מקומות

יג. עי' שושן סודות אות צ"ז ברכת אתה קדוש, ועי' זוה"ק פרשת פקודי דף רס"א ע"ב.

לא כן! צריך שזה יבלבל אותנו כשנפסקת הדביקות!!! כאשר "שרץ קטן" מתיישב בפנים, צריך שזה יבלבל אותי: "געוואלד, שרץ קטן מפסיק לי את התפילה!" צריך להשיח לבו לפני השי"ת: "אני כך כל רחוק, שהדבר הכי קטן מבלבל אותי, עזרני שתפילה שהיא 'עומדת ברומו של עולם' דבר לא יבלבל אותה!"

הרי דבר הכי קטן כבר מבלבל את האדם, ממש מכלום, ציפורן, או משהו דומה, לוחץ לו, זהו, כבר כואב לו, הוא כבר רץ אחרי רפואות - "ודברים העומדים ברומו של עולם", כשהוא לא יכול להתפלל כמו שצריך, (שם הוא שותק), מדוע אתה שותק?! תעשה משהו, "מה עשה האיש הזה"!!?

למעלה" אומר הרבי בתורה בפשיטות, ששלושת העצות הם לעניין "התקרבות לצדיק", והרבי אומר משל על זה, אדם שהולך בחשיכה, באפילה. וכאן מפרש את זה הרבי על "תפילה", שבאם מבלבל אותו "שרץ קטן" משתמשים בשלושת העצות האלו – לעניין תפילה!

"אפוי בלב"

- רבינו אמר לרבי נתן ורבי נפתלי: [איך וויל דו זאלסט זיין פון די וואס זיי זענען אינגעבאקן אין הארצן?!] "אני רוצה שתהיו מאלו שאפויים בלב"!^ט

וכשהרבי חזר לפני ר' נתן (על הסיפור של האיש הנ"ל), בודאי שהייתה לרבי נחת רוח נפלאה מזה, לראות איך שיהודי עני, הולך רגלית לרבי, שואל עצה על התפילה, והולך חזרה! הולך רגלית הלוך ושוב!

- מה שמבלבל אותו מדוע הוא לא יכול להתפלל "עבודתו תמה", ואת הלשון הזה "מה עשה האיש הזה"?! צריך כל אחד לדבר הרבה לעצמו!

י.ד. שם בתו' ד' אות ח'.

טו. עיי' שיש"ק ח"ב אות ק"ב.

פרשת הקת (ב'), תשל"ד

(חסר, כנראה שמדבר מזווגו השני של הרב מטשעהרין ז"ל וצאצאיו שנולדו לו ממנה) – היו לו ילדים, היו לו גם בנות.

היא הייתה אשה חשובה, ומאד החזיקה מהרב מטשעהרין, היא אמרה עליו גדולות ונצורות, היא הפליגה בגדולתו מאד, כשהייתה מגיעה לברסלב, כיבדו אותה מאד, דאגו לה – (אכסניה טובה)!

(רנ"ב: מדוע היא באה לברסלב?) היא ידעה שהאבא והסבא של הרב מטשעהרין (- ר' אהרן הרב דברסלב) כולם הרי שם (ששם מנוחתם כבוד), ונהגה להגיע לפעמים לברסלב. בצוואה הוא מזכיר שם לגביה, הוא לא מזכיר זיווג שני, אבל כן מזכיר ממנה.

(רנ"ב קורא מתוך לשון צוואת הרב מטשעהרין, הנדפס בספר כוכבי אור: "אשתי הראשונה מרת טשארנא בת הר' יצחק ז"ל, מצד אביה הוא ר' יצחק בן ר' אברהם מוינצא הנקרא ר' אבריימיל וכו', אשתי השנייה מרת פיגא תחיה, מצד אביה הוא רבי יואל לאדיזשונסקע מקרימנטשק" וכו').

(רנ"ב: למשל ר' חיים היה מזיווג ראשון?) כן מזיווג ראשון, (רנ"ב: ור' ישראל?) גם מזיווג ראשון, אומרים שהיו לו ילדים גם מזיווג שני, כך שמעתי.

'והארץ אזכור'

אומר הרב¹⁰: "ועל ידי מה יכולים להמשיך את קדושת ארץ ישראל – על ידי התנוצצות אור זכות אבות, כמאמר הזוהר, 'באתר דאית תמן אבות, אית תמן שכינתא'", "השכינה הקדושה" היא ארץ ישראל!

פעם היו נוהגים לומר שתי פעמים "והארץ אזכור" (בשעת חזרת הש"ץ בתפילת המוספין בראש השנה בסדר זכרונות).

אם זה כבר כתוב כאן בליקוטי מוהר"ן ומודפס, צריך להיות כך באמת! "צריך אכן להתמסר לעניין של ארץ ישראל!"

הערות ומראי מקומות

טז. בליקוטי מוהר"ן תו' נ"ה אמצע אות ב', עיי"ש.

נמצאים כבר בארץ ישראל, וכאשר מדברים מהעצות של הרבי, (צריך גם לזכור) "ארץ ישראל!" ארץ ישראל הוא יסוד עצום ביהדות, אפילו עבור יהודים שלא מתגוררים בארץ ישראל! (צריכים על כל פנים להתגעגע אליה, עיין ליקו"מ תו' קנ"ה).

רבי אברהם בן רבי נחמן היה רגיל לספר – כשהיה מגיע מכתב מארץ ישראל לחוץ לארץ, היו אווזים את המכתב בכזה מין קדושה, זה היה כל כך קדוש: "היכן נכניס את המכתב? היכן נניח את המכתב? נו, נחזיק את זה ב(נרתיק של) טלית ותפילין!"

[רנ"ב מספר: באנטווערפן נמצא הרבי ר' איציקל, (רלוי"צ: כן הוא בעל מכניס אורח), הייתי אצלו בבית, ישבנו ושוחחנו יחד, יש שם ארון גדול מלא במכתבים, והוא שואל אותי: "מתי אני אסתכל בהם"?! אין לו זמן לקרוא, עשרות אלפי מכתבים, כותבים לו מארץ ישראל, ומונחים שם חבילות שלמות, אמרתי לו: "הרי חבל על המקום"? והוא ענה: "שאני אזרוק מכתב מארץ ישראל"?! אין לו זמן לקרוא, הוא היה בן שמונים וארבע, "יש גם ספרים – הוא אומר – שעדיין לא עברתי עליהם"...! "לפעמים – הוא אומר – הוא מוציא מכתב אחד, וזה בהשגחה, ועונה על המכתב"!

(אחד הנוכחים: יש לו את ספרי רבינו, הוא לומד את ספרי רבינו), (רלוי"צ: כזה מכניס אורח), מכניס אורח גדול!

תיכף שנכנסתי הוא אמר לי: "ר' איד, אל תאמר כלום, אתה מגיע מארץ ישראל" – באמת באתי מיד לשם, והוא כבר אמר לי – "אתם צריכים לאכול משהו!" מיד הגיש והורה לי ליטול ידיים, ואמר: "גם אני אצטרף לסעודה!" "אתן לכם מאכל של ארץ ישראל!" וציווה לתת לי טאמאטעס עם מלפפון, הוא יודע שבארץ ישראל אוכלים ירקות, לאחר מכן נתן לי צלחת עם אטריות וחלב, ואכן החייתי עצמי, הייתי רעב, והוא מאד קירב אותי.

הוא מקרב כל אחד, אפשר לשבת אצלו בבית הכנסת כמה זמן שרוצים, יש מקוה, אוכל ושתיה ולינה, הכל].

פרשת הקת (ב'), תשל"ד

יג

(חסר קצת ההמשך) – גם זה מוסר השכל, דיבורים שמדברים במקומות אחרים, עד שמדברים – לוקח זמן עד שפועל משהו! כאן אצל ענין רבינו – ברוך השם – הדבר מוכן ונמצא, ויש הכל, קחו! קח והשתמש! תעשה עם זה משהו! הכל פה מוכן!"

כך אמר רבי יוחנן: "השולחן מוכן, הכל, ואין מה לאכול!"^{יח}

(רנ"ב: מה שהרבי אמר שהעניין לעשות נדר ולקיים 'מיד', האם היו עושים נדר לפני שנתנו 'פרוטא לצדקה'?)^{יט} בעניין של נדרים, בוודאי, פועלים דברים גדולים, אבל צריכים להיות מאד זהירים, צריך לאחוז בזה!

(רנ"ב: "דאס מיינט מען אזעלכע שלימזל'ניקעס ווי איר" [זה מתכוונים לשלימזל'ניקעס כמוכם] – אמר הרבי)^כ, כן כן, הרבי כך אמר, ועוד למי אמר הרבי?!... (רנ"ב: לר' נתן! הרבי אמר לו "והייתי רגיל בנדרים", שאל אותו ר' נתן הרי כתוב – שאין נכון לנדר? ענה הרבי: "דאס מיינט מען אזעלכע שלימזל'ניקעס ווי איר"! [זה מתכוונים לשלימזל'ניקעס כמוכם]) ואחר כך אמר ר' נתן לאנשיו – עי' מכתב ההסתלקות – "איר זענט אנשים כשרים – אלא שאתם שלימזל'ניקעס"! [אתם אנשים כשרים – אלא שאתם שלימזל'ניקעס!]

(רנ"ב: אצל אנשי שלומנו נהגו לומר את התפילה של הרב מבארדיטשוב לסגולה למוצאי שבת?) "גאט פון אברהם"? ["אלוקי אברהם?"] היה זמן שידעו לומר את זה בע"פ, כולם היו אומרים, אבל כבר נשכח, ידעתי (את התפילה) בע"פ, אתה כן יודע את זה? (רנ"ב: אני לא התחלתי אף פעם לומר את זה, אבל אבי – ר' משה בורשטיין ז"ל – אומר את זה תמיד, איך שהוא נכנס הביתה הוא מיד אומר).

הערות ומראי מקומות

יז. עי' ליקוטי הלכות, הל' תחומין ה' אות כ"א: וְזֶהוּ הַחֲלוּק גַּם עִכְשָׁיו בֵּין הַצְּדִיקִים, שְׂיֵשׁ צְדִיקִים שְׂכַל סְפָרִיהֶם וְדַבְרֵיהֶם הֵם רַק הַתְּעוֹרְרוֹת וְכוּ', וְאֵף עַל פִּי שְׂזָה טוֹב מְאֹד, אֲבָל אֵף עַל פִּי כֵן עֲדִין אֵין מְקַבְּלִין מִשֵּׁם עֲצָה, אֲבָל עֵקֶר הוּא הַצְּדִיקִים שְׂזוֹכִין לְקַבֵּל מִתּוֹרָתָם וְסִפְרֵיהֶם עֲצוֹת...

יח. עפ"י גמ' קידושין דף מ"ו ע"א "הרי שולחן והרי בשר והרי סכין ואין לנו לאכול".

יט. עי' ליקוטי מוהר"ן תו"נ ז' אות ב'.

כ. עי' אבניה ברזל - שיחות וסיפורים מרביז"ל אות ט"ו.

(רנ"ב: נדפס הבקשה למוצאי שבת, בלשון הקודש ובאידיש, אבל בלשון הקודש זה לא כל כך הולך) בוודאי

רק באידיש!

(רמ"ב: היו אומרים את "רבון העולמים, החל עלינו את ששת ימי המעשה"?) כן, בוודאי!

(השואל: מי חיבר את התפילה, "רבוננו של עולם עילת העילות וסיבת כל הסיבות" שכתוב בסוף התיקון הכללי, זה מר' נתן או מהרבי?) מצאו את זה באמתחת הכתבים, כנראה שזה מרבינו!

(רנ"ב: בליקוטי תפילות הראשון זה כתוב בהתחלה, יש לי את זה, זה כתוב לפני התפילות, הדבר הראשון), שמעתי מר' אלטר טעפליקער שזה מהרבי! (אחד הנוכחים: אם זה כתוב לפני התפילות זה גם איזה סימן שזה מהרבי).

(רנ"ב: אני גם חשבתי על זה, שכן ר' נתן לא מתחיל שום דבר בלי הרבי! בתפילה של פדיון – תפילה קכ"ג – מזדע בתפילה של פדיון לא כתוב 'שם השם', בכל התפילות כתוב "יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו ואלקי אבותינו", ובתפילה הזאת ר' נתן לא כותב ה' אלקינו? כתוב רק: "יהי רצון שימתקו הדינים" וכו' – זה תפיסה של ר' אלחנן – מאחר שרבי נתן התחיל עם התפילה של הפדיון של רבינו, ורק אחר כך הוא הוסיף את חלקו, זה רעיון נפלא, זה ממש אות באות).

"אלט טאר מען ניט זיין!"

אצלנו חסר רק דבר אחד, "התחדשות"! זה מה שחסר אצלנו, להתחדש בעניין של הרבי! היום כל אחד מלא בשיחות, ובעבר זקני החסידים חיו את שנותיהם, ללא שידעו כל כך הרבה שיחות! היום ילדים לפני בר מצוה מדברים שיחות כאלו מה שיהודים זקנים – שהיו צדיקים – והלכו (מהעולם) מבלי שידעו את השיחות האלו!

אלא מה? ההתחדשות חסרה! התחדשות ביהדות – זה חסר היום, התחדשות בתורה ובתפילה, בדיבורים של הרבי, זה מה שחסר לנו! ואם זה חסר – אזי חסר לנו הרבה!

העניין של הרבי היה רק התחדשות, להתחדש. התפילה – מתפללים כל יום את אותו שמונה עשרה, שלש פעמים ביום, את אותם ברכות, ואם מתחדשים יש לזה חשיבות אחרת – נעלית מאד, כשעושים את אותם דברים תמיד הרי חייבים התחדשות!

מורגלים אנו לומר: "מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה – אל תקרי מה אלא מאה"^{כא}, כלומר, "השי"ת חפץ מאתנו שנשמור את המאה ברכות", אבל צריך שנברך את "המאה ברכות", בכוונה ובהתחדשות, כי זה מה שהקב"ה רוצה מאתנו!

כשיש את הדבר הזה אזי האדם מושלם, ואין ערך ודמיון אליו. שכן, כל דבר שחוזרים ואומרים בכל יום צריך לבקש מהשי"ת שזה יהיה עם התחדשות, כשזוכים לברך ברכה בהתחדשות או אז העניין של הרבי מבוסס, כל דיבור נודף ריח טוב!

התחדשות! הרבי הרי שנא זקנה, חסיד זקן, למזן זקן, הרבי שנא זקנה!^{כב}

רבי נתן אמר פעם, כשדיבר אודות חמיו – שהיה אדם גדול מאד – והוא התבטא: "אזוי ווי א קניזש, נאר אז ס'איז פריש האט עס א אנדער געשמאקייט"^{כג} [כמו ממולאים, כשזה טרי יש לזה טעם אחר], אותם הדברים נמצאים כאן (במאכל), לא חסר כלום, אלא מאי? שזה טרי! (- או אז זה טעים), זהו החילוק שבין החסידים למתנגדים!

(השואל: האם המשל לא היה על כוס תה?) לא, הוא תפס לדוגמא "קניזש", באוקראינה קוראים לזה "קניזש", משהו ממולא, זה כמו פשטידה, ממולא עם דבש, סוכר, שומנים, המון דברים, אם זה טרי זה מריח, ואם לא (אין לזה את הטעם הערב) – זה החילוק ביניהם, אצל החסידים זה טרי!

הערות ומראי מקומות

כא. עי' מס' מנחות דף מ"ג ע"ב.

כב. עי' עי' שיחות הר"ן אות נ"א; גם אין טוב להיות זקן, הן חסיד זקן, והן צדיק זקן, זקן אין טוב, כי צריך רק להתחדש בכל יום להתחיל בכל עת מחדש. ובעלים לתרופה מכתב שע"ג; והעקר שתזקרו לקיים מה שהזהיר מאד שאסור להיות זקן, והרים קולו הקדוש וקרא בקול גדול ואמר "אלט טאר מען ניט זיין" וכו', פנדפס מזה קצת (שיחות הר"ן נ"א).

כג. עי' אבניה ברזל אות א'.

נו, בזמנו ר' נתן אמר כך, אבל היום – הלוואי שאצל החסידים שזה יהיה טרי!...

'לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה'

- - - את ענין ההתחדשות הזאת אנחנו צריכים לחלק, כזה מין תבלין צריכים להפיץ, כי כשאנחנו נתחדש בענין של הרבי, גם "בלימוד" גם "בקיום", בהכל! או אז זה ינעם ויערב לכל!

זה מה שצריכים, התחדשות! אנחנו מלאים בשיחות מהרבי, שיחות ושיחות – רק שזה אפוף עם זקנה! זקנה! אלט טאר מען נישט זיי! אסור להיות עם זקן!

אוי, החסידים הקדמונים אם הם היו יודעים כל כך הרבה שיחות, אינני יודע מה הם היו עושים, כל כך הרבה שיחות כמו שיודעים היום, ועוד רוצים עוד, רוצים עוד!

הרבי אמר, שהעולם בגלל שיש שכחה²⁷, על כן הדפיסו הרבה ספרים, ועדיין מדפיסים ומדפיסים שלא תהיה (שכחה), אבל מאידך צריך לידע שבאם לא ילמדו בהם השכחה נשאת!

- שיחות, שיחות, שיחות, מלאים בשיחות, אם לא נתחדש בענין של הרבי – מה ישאר? רק זקנה והזדקנות!

הרבי אמר על ר' יצחק לייב²⁸: "איך וואלט געווען מיט איהם איבעררעדן האלב וואס איך רעד איבער מיט איך, וואלט ער פארברענט זיך! ער וואלט פארברענט די וועלט!" [אם הייתי מדבר איתו חצי ממה שאני מדבר עמכם, הוא היה שורף עצמו! הוא היה שורף את העולם!]

הערות ומראי מקומות

כד. עיי' שיחות הר"ן אות י"ח.

כה. עיי' חיי מוהר"ן אות שע"א, (ר' יצחק לייב מיטעפליק תלמיד רביז"ל, עיי' אוודותיו בכוכבי אור - אנשי מוהר"ן אות כ"ז).

פרשת הקת (ב'), תשל"ד יז

זו עיקר החשיבות! (- התחדשות), ובכלל כל העניין של רבינו תלוי בדבר הזה, כשזה חסר, חסר הכל, חסר הכל – חסר!

- - - חסידי 'בערשאד' היו אומרים הרבה תהילים, והרבי אמר: "ער האט אריינגעבראכט א קאלט קאפיטל תהילים אין די וועלט!" [הוא (רם) הכניס בעולם (אמירת) פרק תהילים קר] פרק תהילים קר זה גם טוב! אבל בוודאי שפרק תהילים חם! – (יש לו חשיבות גדולה יותר!)¹²

המדליה שלי...

- - - (רנ"ב: לרבי היה תלמיד בשם "ר' מענדל מכפר"?) "ר' מנדל מכפר", התגורר בכפר, בקרעטשמע! (רנ"ב: והוא היה מתפלל גדול) אה אה! (רנ"ב: פעם פרצה שריפה והגויים לקחו אותו משם - בשעה שהתפלל) והוא לא הרגיש כלום!¹³

הרבי אמר! (עליו) "דאס אין מיין מענדאל" [זה המדליה שלי], "מענדאל" זה הרי כמו "מענדל", כשהקיסר מחשיב אחד, הוא נותן לו מדליה, יש מדליית זהב, יש מדליית כסף, נותנים לו מדליה כשהוא עשה איזה עבודה, "דאס איז מיין מענדאל"¹⁴!

כאלו אנשים היו אצל הרבי, יהודי כפרי שישב בקרעטשמע, אה, געוואלד, נורא, נורא, – הרבי שיבח אותו בכל – והעיקר בעניין של תפילה! כמה שהם היו מופלאים בעבודת התפילה, עם דביקות להשי"ת!

הערות ומראי מקומות

כו. עי' שיח שרפי קודש, ל' מוהרנ"ת ז"ל: "פון הרבה שלא בכוונה - כאפט זיך ארויס א מעט בכוונה!"

כז. עי' כוכבי אור - אנשי מוהר"ן אות כ"ח.

כח. עי' שיש"ק ח"ב אות ר"ז.

"מיין יהושע'לע האט געדאוונט א שטיק מנחה!" [יהושע שלי התפלל חתיכת מנחה!] ר' יהושע מ'זשירין, התפלל חתיכת מנחה!^ט

(רנ"ב: את ר' נפתלי שיבח הרבי) "ס'איז טאקע מיין נפתלי!" [זה באמת נפתלי שלי!]

'מען איז געלאפן דארטן – בעולם העליון – א יונגערמאן דאווענט! האב איך אפגעדעקט דעם טלית, געזעהן ס'איז טאקע מיין נפתלי! [רעשו ורצו שמה – בעולם העליון – אברך מתפלל! גיליתי את הטלית מעל פניו וראיתי שזה באמת נפתלי שלי!] (רנ"ב: עם איזה ניגון אמר את זה הרבי?) ס'איז טאקע מיין נפתלי!?! [זה באמת נפתלי שלי!?!]^ל

(חסר קצת) - - - אמרו את זה לפני ר' נתן (בשם הרב מברדיטשוב): "כשמגיע 'כל נדרי', הדגים שבים רועדים מהשי"ת!" (הפטיר על כך מוהרנ"ת): "ווי אזוי דארף מען שוין ציטערן אז עס ציטערט זיך נישט"!!! [כמה צריכים כבר לרעוד כשלא רועדים!?!]^{לא}

העניין של התבודדות הוא דבר נפלא, להשיח הכל לפני השי"ת ויש לו מכך נחת רוח, (הקב"ה אומר): "לפחות ספר לי חסרוניך!"^{לב}

האם כשדבר מציק לך, חסר לך, אזי "כבר אין לנו קשר ושייכות"?! כך ראוי להיות?! האמת הוא שצריך לחוש את החסרון - "מה עשה האיש הזה"^{לג}, "אני לא יכול להתפלל"!

הערות ומראי מקומות

כט. עי' אבניה ברזל - שיחות וסיפורים מרביז"ל אות כ"ה.

ל. עי' אבניה ברזל - שיחות וסיפורים ממוהרנ"ת אות ס"ג.

לא. עי' שיש"ק ח"ב אות תקנ"ח.

לב. עי' ליקוטי הלכות תפלת המנחה ז' אות מ': וְעָקַר חֲשִׁיבוֹת הַתְּפִלָּה וְהַדְּבוּרִים אֲצֶל ה' יִתְבָּרַךְ הֵם הַתְּפִלָּה וְהַדְּבוּרִים שֶׁל הָעֲנִי וְהַדֵּל, כְּמוֹ שֶׁהָאֲרִיכוֹ רְבוּתֵינוּ ז"ל בְּזֶה הַרְבֵּה, כְּמוֹ שְׂאִיתָא בְּזֵהר הַקְּדוֹשׁ עַל פְּסוּק תְּפִלָּה לְעֲנִי כִי יַעֲטֵף וְלִפְנֵי ה' יִשְׁפֹּף שִׁיחוֹ, כְּמָה וְכְמָה יָקָר אֲצֶל ה' יִתְבָּרַךְ תְּפִלַּת הָעֲנִי, אֲפִלוּ הָעֲנִי הַמִּתְפַּלֵּל עַל צָרָתוֹ הַגְּשָׁמִיִּים עַל חֶסְרוֹן פְּרֻנְסָתוֹ, מִכָּל שָׂכָן וְכָל שָׂכָן כְּשֶׁהָאָדָם מְרַגֵּשׁ עֲנִיּוֹתוֹ וְשִׁפְלוֹתוֹ בְּמַעֲשָׂיו וְשֶׁהוּא עֲנִי וְדָל מִן הַדַּעַת... עי"ש.

לג. חוזר אדלעיל, על מה שהביא מליקוטי מוהר"ן תו' ד': ... וְלֹא הָיָה יָכוֹל אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי הַזֶּה לְעַבֵּד עֲבוֹדָתוֹ תְּמָה, מָה עָשָׂה הָאִישׁ הַזֶּה...

'המאור הקטן'

הרבי מספר במעשה "מהבן יחיד"י, שלא הרגיש טעם בעבודתו, הוא ישב והתפלל ולמד בהתמדה, אבל לא הרגיש טעם בעבודתו, והוא לא ידע מדוע!

אתמול שוחחו – מה הפירוש "שהוא לא ידע מדוע"?! אדם אחר – כאשר הוא "לא יכול להתפלל", הוא יודע למה! הוא יודע היטב מדוע איננו יכול להתפלל – כשיש בו הבלי עולם הזה אי אפשר להתפלל!

ואם כן אצל ה'בן יחיד' כאשר "הוא לא ידע מדוע"! בודאי שהוא היה נקי מהכל, כזה איש קדוש, עד שהיה תמוה לו "מדוע הוא לא יכול להתפלל?! מדוע לא מרגיש טעם בתפילה, בלימוד"?!

בהלשון הזה: "הוא לא ידע מדוע", מונח גם המובן – שהוא חיפש וחיפש ולא ידע מדוע! כלומר, שבכל דבר הוא היה שלם, מושלם בכל המידות, ואם כן "מדוע אני לא מרגיש טעם"? והם החברים אמרו לו: "לך אל הצדיק, הוא יאמר לך"!

המסקנה שיוצאת משם: שהוא היה 'המאור הקטן', מאור הקטן זה הרי הלבנה, 'מאור הגדול' זה החמה, המאור הקטן – כשלעצמו אין לו שום אור, רק החמה מאירה בה! – והעצה היא "לך אליו"! אתה כשלעצמך באמת איש קדוש, אתה לבנה, אבל הלבנה מוכרחת הרי לקבל מהחמה, הלבנה "לית לה מגרמיה כלום", "לך אל הצדיק, הוא כבר יאמר לך מדוע"! "כאשר אתה תעמוד כנגד החמה, אזי כבר תרגיש טעם"!

נראה אכן מכאן, שכל אחד הוא בחינת לבנה, בבחינה מסוימת, ועל ידי הצדיק – כשנעמדים נוכח הצדיק, מאירה בו החמה, ויכולים להרגיש טעם, אפשר כבר להרגיש משהו!

חבל על דאבדין

(אחד הנוכחים: שתי האברכים – המוזכר שם שסיפר לפני ב' אנשים מבני הנעורים, ונתנו לו עצה שיסע לאותו צדיק – אומרים שאלו היו ר' נתן ור' נפתלי) מי אומר? אומרים! יש הרבה דברים שמשערים. ובתחילה – לפעמים הוא משער, הוא יודע שזו רק השערה, אחר כך הוא אומר שככה זה! בתחילה זו הייתה רק השערה, סברה שלי, אחרי כמה פעמים – זהו זה! יי

(רנ"ב: אומרים שהסיפור הזה היה באמת), זה כן! זה שמעתי, הסיפור הזה היה באמת אצל רבינו!

שתיים מהאנשים של הרבי נסעו אליו, והם פגשו את הרב שנסע בחזרה מהרבי עם עינים דומעות, כאשר הרב – אביו של הבן יחיד – נסע בפעם האחרונה (כמבואר שם במעשה), והרב סיפר להם את כל הסיפור שהיה אצלו, כל מה שהיה אצל הבן שלו.

כשהם הגיעו לרבי, הרבי סיפר את הסיפור "מעשה מרב ובן יחד", ואכן המעשה הזה היה בפועל ממש!

(רנ"ב: הרב סיפר להם למי הוא צריך לנסוע?) זה כבר היה לאחר מכן! הוא כבר הגיע (רנ"ב: בחזרה מהרבי?), כן כן! כבר מותר היה לו לנסוע, והוא היה אצל הצדיק, (והוא צעק): "חבל על דאבדין ולא משתכחין", בכה, ולאחר מכן הוא נסע!

(רנ"ב: זאת אומרת שהרב היה אצל הרבי?) כן, וודאי שהוא היה אצל הרבי! (כמבואר שם בסוף המעשה), והוא נסע בחזרה מהרבי, הוא פגש שתיים מאנשי שלומינו שנסעו אל הרבי, (השואל: לא יודעים מי הם שתי האברכים? ר' נתן ור' נפתלי?) אומרים כן! אבל הכל סברות!

והוא בכה לפניו, הוא סיפר להם את הסיפור שהיה אצלו, לאחר מכן סיפר הרבי את הסיפור, כשאר כל הסיפורים!

(רמ"ב: זהו גם סיפור של שנים קדמוניות?) כן כן, אלו שתי דברים, המעשה הזה היה (בפועל) – וזה גם מעשה משנים קדמוניות!

הערות ומראי מקומות

לה. עי' חיי מוהר"ן אות תק"ן "שכחוזרין על שקר שתי פעמים נעשה אמת".

שיחות חולין של תלמידי חכמים

כתוב בזוהר הקדוש¹, שרבי אלעזר ברבי שמעון ועוד תלמידים של רבי שמעון בר יוחאי, הם היו "בהרי אררט", ושם יש עצמות עוד מדור המבול, הם נבהלו, מקום מפחיד, ענה רבי אלעזר ואמר: "אם אבי היה, לא היינו מפחדים!" – "אבל בכל זאת כולם נמצאו כאן!" ואז הוא התחיל לדבר שם.

והוא אמר כך: "כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד, לא ללמד על עצמו יצא, אלא ללמד על הכלל כלו יצא", וביאר: כל סיפורי התורה, היכן שכתוב בתורה איזה סיפור, הם היו בכלל אותיות התורה, והם יצאו מן הכלל, נהיה מזה סיפור, ללמד, כלומר – זה לא מלמד רק על הסיפור לבד, רק – ללמד על הכלל כולו יצא – על כל הכלל, שהכל הוא בכלל אותיות התורה!

אע"פ שהוא סיפור, הרי הוא חלק מאותיות התורה, והוא יצא מאותיות התורה ונהיה סיפור, ואם כן "יצא מן הכלל", ואולם "לא ללמד על עצמו יצא" – על הסיפור לבד (אלא על הכלל כולו יצא, שכל סיפורי התורה הם בכלל אותיות התורה).

הוא אומר שם באמת, שאלו שאומרים שהתורה זה רק הסיפור לבד – ולא יותר, זה כמו "אחר שקיצץ בנטיעות!"

(והוא הדין בסיפורי מעשיות שסיפר רביז"ל משנים קדמוניות).

מובא מהאר"י הקדוש², שבשבת בשינה – הוא השיג את הסוד של האתון עם בלעם, שאפילו אם שמונים שנה הוא רק יספר, לא ישיגו את מה שהוא השיג עכשיו!

מה שהאר"י הקדוש השיג בשינה בשבת "שמונים שנה יכולים לחיות, והוא לא יספיק לבאר מה שעכשיו השיג בסיפור של האתון עם בלעם!"

בתורה הקדושה (יש סיפור של) האתון ובלעם, (ונראה לעיני האדם שאין בהם כל כך פנימיות)!

הערות ומראי מקומות

לו. עי' זוה"ק פרשת בהעלותך דף קמ"ט ע"א.

לז. עי' שבחי האר"י ז"ל.

כך גם כל דיבור של הצדיק זה גדול ונשגב וגבוה מעל גבוה!^{לח}

רק שיישאר לנו לפחות קצת מזה! אם הצדיק סיפר את זה, שנקח מזה משהו, אמנם לא נשיג את הגדלות של זה לעולם, אבל לפחות זה שיהיה לנו שייכות לזה! שיישאר לנו משהו! (שנוציא מזה איזה לימוד לעובדא ולמעשה)

'טוב לגבר כי ישא עול בנעוריו'

אחד מהשש זכירות: שנזכור שעמדנו על הר חורב, קיבלנו את התורה ואמרנו נעשה ונשמע. זה מהשש זכירות, וצריך גם לזכור – שהכעסנו את הקב"ה, "את אשר הקצפת", עשיית העגל!

צריך לזכור הכל, וצריך לזכור מהעניין של הרבי, צריך לזכור היטב: שיש לנו רבי, עם כאלה ספרים קדושים, עם כאלה עצות! ואלו שהולכים עם זה – הם "אנשים כשרים", ואלו שלא הולכים – הם "שלימזל'ניקעס"! צריך לזכור זאת היטב!

למתי אנו מחכים? למתי?! אלו שחושבים שבגיל שמונים יהיה יותר טוב, יש להם טעות, גיל ארבעים יותר טוב! אדם מטעה את עצמו שבגיל שמונים כבר יהיה לו הכל, הוא כבר יחתן נכדים, נינים. אתה סומך על גיל שמונים? "בן השמונים" אומר לך "שלא תסמוך על זה", כיון שאז זה כבר ממש לא כך - -

גיל הארבעים טוב יותר מגיל השמונים, וגיל העשרים טוב יותר מגיל הארבעים!
"טוב לגבר כי ישא עול בנעוריו", זה טוב יותר, ואל תניח לזמן מאוחר יותר!

השי"ת יהיה בעזרינו, ברוך השם שאנחנו עומדים אצל נחל גדול, אצל הנחל נובע, והוא יכול להשקות גם אותנו, שגם אנחנו נהיה מושקים, כשנהייה מושקים אפשר כבר להתחיל מחדש, כמו שמשקים עץ, משקים אותו, שהוא לא יתייבש, ואזי הוא חי!

הערות ומראי מקומות

לח. עי' ליקוטי הלכות, מלמדים ד' אות י"ג: **וְאִם אָמַנְם לֹא אֶתִי אֲנִשׁ עַל יִבְשֶׁתָּא דִּי יִכּוּל פְּשָׂרָא דְנָא לְהַחְיָא, כִּי מְאֹד מְאֹד עֲמָקוּ מַחְשְׁבוֹתַי בְּסִפּוּרֵי הַמַּעֲשִׂוֹת שֶׁסִּפַּר... ועוד. ועי' בכוכבי אור - ששון ושמחה, חידושים אות י"ז: **וְהֵן אָמַנְם שֶׁהֲלוֹאֵי שְׂאֵבִין וְאֲדַע עַל-כָּל-פְּנִים עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים שָׁנָה לְאַחַר הַתְּחִיָּה דְבוּר אֶחָד מִדְּבָרָיו הַנּוֹרָאִים כְּפִי שִׁידַע אוֹתוֹ אֲדַמּוּר ז'ל עוֹד בְּזֶה הָעוֹלָם...****

שיהיה חלקינו מהאיש הזה – "מה עשה האיש הזה" לט, "והשרץ קטן" הזה הרי יש לנו, והוא מבלבל! (רנ"ב: הלוואי וזה לא היה יותר משרץ קטן...). רק מה? שאנחנו נהיה "האיש הזה", שאנחנו נקיים "מה עשה האיש הזה"?! מה הוא עשה אותו "איש הזה"?!

'אם אבוא באהל ביתי'

(רנ"ב שואל: היה איזה סיפור, זה כתוב, וזה עוד לא מודפס, מכתב יד ר' משה טשענסטחאווער, שר' אפרים בר' נפתלי נסע עם ר' נתן, והוא אמר: "מתי כבר נגיע הביתה?", אמר לו ר' נתן, "אני כבר חושב מהבית האמתי"!).

אני יודע מעשה שהיה – ר' נתן נסע עם אחד, שהיה "מילטשיק", שסחר עם קמח, ונסעה לפניהם עגלה עם קמח, והם נסעו על הדרך, והתחיל לרדת גשם, והעגלה עם הקמח לא הייתה מכוסה היטב, הקמח התחיל להיות בצק, ההוא היה עני, ובאם זה יהיה בצק, מה יהיה לו מזה?! אז הוא כל הזמן גנח ושאל: "אוי, איך מגיעים כבר לקרעטשמע"?! כשבדעתו שכשיגיעו לקרעטשמע הוא יזרוק את הבצק שמלמעלה, והוא יכסה היטב. ועל זה אמר, אוי, איך מגיעים כבר לקרעטשמע?! כי כשיורד גשם הולכים הסוסים לאט לאט, הם לא יכולים ללכת כל כך מהר.

ועל זה אמר ר' נתן: "דיין תכלית לאזט זיך איצטער אויס – ביי די קרעטשמע, מיין תכלית איז ווייטער און ווייטער און ווייטער"!² [התכלית שלך נגמר עכשיו – בקרעטשמע, אבל התכלית שלי זה הלאה והלאה והלאה"!]. זה כבר גם מודפס? (הנוכחים: לא, זה דבר חדש!).

(רנ"ב: פה למעלה זה כתוב, קורא בפנים: – ר' נתן ור' אפרים ב"ר נפתלי נסעו פעם בחורף, והקור היה חזק מאד, ור' אפרים התאנה, הוא אמר: "איך מגיעים כבר הביתה"?! ענה ר' נתן ואמר: "און דאן אז דו וועסט שוין קומען אהיים וועסטו האבן אנדערע דאגות,

הערות ומראי מקומות

לט. חוזר אדלעיל, על מה שהביא הלשון מליקוטי מוהר"ן תו' ד'.

מ. ובמקום אחר השוה רלוי"צ לזה מש"כ בליקוטי מוהר"ן תו' י"ח אות א': דע, פי לכל דבר יש תכלית, ולתכלית יש עוד תכלית אחר, גבה מעל גבה. למשל: תכלית בגין הבית – פדי שיהא לאדם מקום לנוח, ותכלית המנוחה – פדי שיוכל בפח הזה לעבד את השם, ותכלית העבודה וכו'.

איך וויל שוין זוכה זיין צו קומען צו דער אמת'ער אהיים!" [וכאשר תגיע לביתך יהיו לך דאגות אחרים, אני רוצה כבר לזכות להגיע לבית האמתי!"] זה מכתב יד של ר' משה מטשענסחאווער.

יש שם דברים מאד יפים, המעשה שסיפרתם מקודם "מהזגים שרועדים" – שאמר מוהרנ"ת כמה צריכים לרעוד וכו' – הוא כותב שם שר' אברהם בן ר' נחמן סיפר זאת בערב יום כיפור בסעודה המפסקת, ואיך שר' אברהם בן ר' נחמן סיפר זאת, נהייתה התעוררות נוראה, בירכו, והברכת המזון היתה כבר ברכת המזון אחרת!).

(רמ"ב: היו אוכלים איתו ביחד, עם ר' אברהם, בסעודה המפסקת?) פעמים הרבה כן, הרבה פעמים לא, הרבה פעמים לא היה מזה לאכול...

'סעודה שאינה מספקת לבעליה'...

הנה מגיע ראש השנה ואני נזכר, זה היה ראש השנה של שנת תר"פ, מאז התחלתי להתפלל לפני העמוד, והייתי חולה כל הקיץ ב'טיפוס' רח"ל, הלכתי כשרגלי עטופים בסחבות. היה נורא, היו 'הבאנדעס', אוי, אוי זה היה נורא, הם הרגו.

התפללתי לפני העמוד, וביום כיפור, הייתי חולה, היה שם – אביו של יחיאל "ר' שלמה זלמן", הוא נתן לי כל יום קצת אוכל, וגם בערב יום כיפור הוא נתן לי מעט אוכל (שיהיה לו כח לשמש כשליח ציבור לתפילות יום כיפור).

ור' אלחנן גם היה חולה במחלת 'הטיפוס', ר' אלחנן ניגש אלי, ואומר לי שהוא רוצה להכניס את הכף שלו! אמרתי לו "זו סעודה שאינה מספקת לבעליה!"... [חסר והשלמנו עפ"י המסופר בשיש"ק] שררה אז עניות קשה, והיו שנות רעב, ותיכף אחר כך תפס רלו"י את עצמו להבין באיזה מצב שפל הם נמצאים, וביקש ממנו את סליחתו, ואחר זמן כשכבר שניהם עלו לארץ ישראל היה נוהג ר' לוי יצחק מדי שנה כשהגישו לו כוס תה ומזונות אחרי שהתפלל תפילת מוסף בראש השנה, היה מכבד כמו כן את ר' אלחנן בכוס תה ומזונות, עבור אותה שנה שכשגגה יצאה מפיו, והיה אומר לו ר' אלחנן: – "עוד לא שכחתם? אני כבר מזמן שכחתי!"

ככה היה אז המצב, שגם "כפית" הייתה – (לא הייתה מספקת).

אז התפללו! מי התפלל? רק איזה כח עליון! התפללו! הכניסו כוחות! (אחד הנוכחים:
ועוד אחרי מחלה) אחרי מחלה? באמצע המחלה!!

'הרופא לכל תחלואיכי'

(רמ"ב: מתי היה ראש השנה שכל הציבור נהיה בריא?) כן כן, זה היה בראש השנה הזה (תר"פ),
הגענו יום לפני ראש השנה, באנו לבית הכנסת, ירד גשם בדרך, נכנסנו לביהכ"נ ספוגים
לגמרי, כל הביהכ"נ היה מלא "במיטות", משתי ספסלים נהיה מיטה... כולם שכבו עם
'טיפוס', כולם כולם, ר' אלחנן, נכנסו כמו שנכנסים לבית חולים! יום לפני ערב ראש
השנה, בלילה, ליל זכור ברית!

הייתי אז אצל ר' מתתי' ע"ה, הוא הכניס אותי לביתו, והוא הכניס אותי למיטה, ונתן
לי בגדים, להחליף בגדים, וכל הציבור נשאר לישון בבהכ"נ, פחדו לצאת לרחוב!

הגיע ליל זכור ברית, כל הספסלים פורקו!

הכריזו שבלילה יאמרו סליחות בבית הכנסת! (השואל: הציבור לא ידע שיאמרו סליחות?)
הכריזו כדי שלא יילכו!

כולם נשארנו בבית הכנסת, אף אחד לא הלך, פחדו ללכת בלילה ברחוב (ולבוא שוב
לביהכ"נ לאמירת סליחות)!

כל הציבור הגיע לביהכ"נ, היה ציבור גדול, ישנתי אצל ר' מתתי', שגר ליד הביהכ"נ,
התחממתי קצת, הגיע לפנות בוקר – "אין חולים", "אין מיטות"! הציבור כבר לבוש,
עומדים ואומרים זכור ברית בנעימות, כאילו ולא היה כלום!

(רמ"ב: ר' אברהם סופר אמר?) לא, ר' אברהם הרי לא היה בראש השנה הזה, שתי ראש
השנה הוא לא היה, לא תרע"ט ולא תר"פ, (מחמת פחד הפורעים כדלהלן).

וזהו, בבוקר התפללו, כל הציבור הלך אל ציון רבינו, ממש כאילו לא היה כלום!

ראו את הגדולה של הרבי, אתמול הם שכבו כולם עם 'טיפוס', היום כבר קמו כולם!
הולכים כבר לציון, זהו נגמר!

”כמו בכל שנה“!...

זכורני, היה זה בלילה, אחרי תפילת מעריב של ליל ראשון, התפללו מנחה מעריב, נכנס שליח של הרב (העיר), הוא היה יהודי כשר, רק קצת מודרני, מין ”רב ראשי“ כזה, הוא שלח שליח לכל בתי הכנסת והכריז – שהרב הוא ביקש להודיע שכולם יתפללו לפנות בוקר! ועד שיהיה יום יסגרו את כל בתי הכנסת, כלומר, להתפלל לפנות בוקר! בגלל שחשש שיהיו מחר יריות בעיר, וזו סכנה שיהיו בבתים, על כן שישכבו במרתפים, שיתפללו לפנות בוקר – תפילת ראש השנה!

מיד ר' שמשון (בארסקי ז"ל) פסק: – ר' שמשון זכורני היה אדם שקט – ”זה הראש השנה של הרבי, ושיתפללו כמו בכל שנה“! שלא יעשו שום חילוק, כמו בכל שנה!

וזה היה בית הכנסת היחיד שהתפללו כמו בכל שנה, בכל בתי הכנסת התפללו לפנות בוקר, ואיך שהאיר היום – ”אין בית כנסת“, אצלנו – ר' שמשון היה חזק בדעתו – ”זהו ראש השנה של הרבי, וכמו שמתפללים בכל שנה שיתפללו גם השנה!“

(השואל: כך היה באמת?) כן! כמו בכל שנה! התפללו עד שלש בצהריים, כמו בכל שנה, בחוץ היה באמת משהו נוראי, ואלינו זה לא הגיע! אנחנו התפללנו, ראו – מיששו עם הידיים שיש רבי!

הרגש שלנו! והמחשבה שלנו (בראש השנה של רביז"ל)! הרי זו סכנה בחוץ (ואעפ"כ נהגנו כבכל שנה כנ"ל).

”כבר לא מתנגד“...

בלילה, הגיע ר' אייזיק מהעיר החדשה, הוא ישן שם בלילה באיזה בית, ממול, נכנסו הרוצחים אליו הביתה, הם רצו לירות בו, שיייתן להם כסף, אבל לא היה לו כסף אצלו, הרי היה אז יום טוב, והייתה שם כלה, אז היא נתנה את כל דמי הנדוניה שלה, משהו כמו אלף שלש מאות רובל, והם השאירו אותו בחיים, והם הלכו, זהו!

נו, הכלה בכתה, לקחו לה את כל הנדוניה! ר' אייזיק נסע משם – הוא לא אמר לה כלום, הוא נסע אחרי ראש השנה הביתה, ותיכף ומיד הוא שלח עם שליח שיחזיר לכלה את כל סכום הנדוניה! את כל הנדוניה הוא שלח לה בחזרה!

אותו 'אלעזר' שר' אייזיק התאכסן אצלו היה מתנגד גדול – [מדובר על ר' אייזיק מאומן זה שבנה את בית הכנסת], והוא אמר: "כשאני רואה כזה דבר, אני יותר לא מתנגד, אף אחד אחר לא היה עושה דבר כזה!" למרות שר' אייזיק ניצול ממות, אבל האם הוא היה מחויב להחזיר לה את כל הכסף? אבל הוא החזיר את כל הכסף! הוא אמר: אני יותר לא מתנגד! כשרואים אצלכם דבר כזה, שתיכף ומיד שלח להחזיר, איך שהוא רק הגיע הביתה, כבר הוא שלח שליח להחזיר את הכסף לכלה, שיהיה לה מה שהיא צריכה!

(השואל: היא הייתה בתו של אלעזר?) אני לא יודע אם היא הייתה בתו, יכול להיות שהיא התחבאה שמה, היא הייתה שמה, והם רצו להרוג את רק אייזיק, עוד אנשים הם רצו להרוג, היא נתנה את הכסף ואז הם הלכו, הם לא פגעו בהם! הוא הגיע הביתה תיכף ומיד הוא לקח, שלח שליח והחזיר את כל הכסף!

(השואל: זו הייתה השנה האחרונה שלו?) לא, הוא הרי נפטר בשנת תרפ"ד, וזה היה ראש השנה בשנת תר"פ!

"יירה איירה, העיקר שאהיה אצל הרבי"

ערב ראש השנה – הגיע (ר' אייזיק) מנסיעתו, אנחנו הלכנו רגלית לציון רבינו, הוא לא יכל, לא יכלו לנסוע, רק מסביב סביב. בעל העגלה שלו אמר: "איך אני יכול לנסוע? זה דבר נורא מה שקורה בחוץ"!? הבאנדעס (כנפיות פשע) – אה מה שזה היה!

הבעל העגלה מאד האמין בר' אייזיק, הוא היה הבעל עגלה האישי שלו, יהודי חסידי, שהיה מתפלל אצלנו, יהודי עם זקן ופיאות, שהיה בעל עגלה.

ר' אייזיק אמר כזה דיבור, "צושאסן זאל איך ווערן, נאר ביים רבי'ן אויפ'ן ציון זאל מען זיין!" [יירה איירה, רק שאצל הרבי על הציון אהיה!] והבעל עגלה – איך שהוא רק שמע את הדיבור הזה, אמר: – "אם כך אני נוסע עם ר' אייזיק!"^{מא}

הוא נסע מסביב והיה על ציון רבינו, ונסע חזרה! זה היה ערב ראש השנה בבוקר, העיקר להיות על ציון רבינו בערב ראש השנה!

לאחר ראש השנה נסע חזרה, וחזר ליום כיפור, ביום כיפור כבר היה יותר שקט, ור' אייזיק התפלל יחד עמנו!

'ובזרעו אחריו'...

בערב ראש השנה האחרון לפני פטירתו, ח"י טבת, באותו ערב ראש השנה הוא היה חולה, זה היה ראש השנה של שנת תרפ"ד, הוא נפטר בח"י טבת תרפ"ד, באותו ערב ראש השנה הוא נסע עם הבעל העגלה שלו והוא עמד מרחוק, הוא לא יכל לרדת, והוא אמר את העשרה מזמורים מרחוק, חיזור לגמרי.

אחר כך הוא הזדעק "ובזרעו אחריו!" הוא התחיל לומר בציון רבינו: "הבחור בדוד עבדו – ובזרעו אחריו", (בתפילת יהי רצון שלפני אמירת תהילים), הרבי הרי מזרע דוד המלך! "ובזרעו אחריו! ובזרעו אחריו!"^{מב}

הערות ומראי מקומות

מא. אגב, עיי בקונטרס טעם זקנים כ' מה שסיפר רלוי"צ על ר' יצחק דוחובנא מאנ"ש בטעפליק שאמר באותה שנה: "ער מוז פארן צום רבי'ן, טאמער ער זאל אינמיטן וועג גע'הרג'עט ווערן (שהיה אז בתקופת השתוללות הפורעים הרוצחים באוקריינא) - בין איך דאך געווען פאראיאר אויף ראש השנה! זיין דא און נישט זיין אין אומאן אויף ראש השנה - ווי קען דאס זיין אין דער וועלט"?! [הוא מוכרח לנסוע לרבי, אם באמצע הדרך הוא יהרג (שהיה אז בתקופת השתוללות הפורעים הרוצחים באוקריינא) - הרי שכבר הייתי בשנה הקודמת על ראש השנה! להיות כאן ולא להיות על ראש השנה - איך יכול להיות דבר כזה בעולם?!]

מב. עיי ליקוטי מוהר"ן תניינא סי' ק', וחיי מוהר"ן אות רל"ו.

כט פּרשת חקת (ב'), תשל"ד

הוא אמר את העשרה מזמורי תהילים והוא בכה הרבה, אחר כך הוא ניגש קרוב יותר, והוא שוחח עם שמחה!

(השואל: הוא לא יכל להיות ממש על הציון?) לא, הוא כבר היה חולה, וכבר לא התפלל אז בבית הכנסת.

(השואל: הוא נסע חזרה לעיר החדשה, על ראש השנה?) כן, הוא נשאר בבית, בראש השנה הלכו אליו, הלכו ברגל! (לבקרו).

- בערב ראש השנה איך שאמר את העשרה מזמורי תהילים, כל כך הרבה בכיות הוא בכה! – ר' אייזיק.

לאחר מכן ניגשו אליו כמה מאנשי שלומינו, והוא דיבר מהרבי - - -

סיפורי התלאות והנסים בימות הפורעים ימ"ש בשנות תרע"ט – תר"פ

(אחד הנוכחים: ר' אלטר טעפליקער נהרג אז?), תרע"ט תענית אסתר!

התגוררתי בבית שלו! (אחרי פטירתו כדלהלן), הרוצחים נכנסו, הוא מאד נבהל מפניהם, אז הוא נכנס בין הארונות, בין ארון לבין ארון הוא דחף עצמו בפנים – ר' אלטר, והם צעקו "תן כסף", "תן כסף"!

אני הצלתי את חמי על ידי זה, הרוצחים נכנסו, התחבאתי מתחת למיטה, והרוצחים נכנסו, תפסו את חמי וצעקו: "תן כסף" "תן כסף"! כיוונו את הרובה ישר על הלב "תן כסף", היא עליה השלום (אשת רלוי"צ) תפסה אותו בידי (של הרוצח), היא מאד אהבה את אביה, ותפסה בידי שלא יהרוג את אביה! ואז אמר לה הרוצח השני, "תעזבי אותו, הוא עוד מעט יהרוג אותך"!

לא יכולתי לסבול את זה, יצאתי מתחת המיטה, ואמרתי להם: "אני נותן לכם כסף"! זה היה בשבת בלילה, היה לי שם בחדר ספרים, באחד הספרים היה מונח קצת כסף, והחדר חשוך, זה שבת בלילה, ואיך אמצא בדיוק את הספר? וגם רציתי שיישאר

משהו גם לבית (לכן לא רצה להראות להם מקום הספר), ביקשתי מהשי"ת שאמצא את הספר!
שאמצא את הספר - שאקח את הכסף! הרי זה ארון עם ספרים!

השי"ת עזר לי, ניגשתי, ומצאתי את הספר! הוצאתי את הכסף והשארתי שם משהו!
"הנה הכסף!" "מהיכן לקחת את הכסף?" (-שאלו הרוצחים), אמרתי להם: "מאיזו מגירה
שם!" נו, אתם הרי עניים אז ניתן לכם לחיות!" והם הלכו!...

(חסר, מספר איך שהלך להביא מגילת אסתר ביום הפורים במסירות נפש באותה שנה) - - לקחתי את
המגילה, הרוצחים פגשו בי באמצע הדרך, היו לי ניסים מופלאים, נכנסתי לסבא, הבאתי
את המגילה! (רמ"ב: איזה סבא - חמיו של ר' אהרן?) כן! יהודי ירא שמים גדול הוא היה!
הבאתי וקראתי את המגילה מתוך המגילה (כדינה)! הרי כתוב "חייב אדם" ^{מג}, "חייב"
צריך לזה מסירות נפש!

"ובפסח" עוד אפינו מצות בבית! ובליל הסדר היינו כולם ביחד, גם חמיו, ובחול
המועד אמרתי: "אני הולך! אני מפחד! אני הולך רגלית לטפליק!"

חמיו גם הלך לאיזה כפר אחר, והם עוד נשארו - היא (אשתו) עליה השלום ומשה (בנו
של רלו"צ) עליו השלום, הם עוד נשארו בבית. הלכתי רגלית לטפליק, שמה היה קצת
יותר בטוח, וזו עיר גדולה ואפשר לשחד (את הרוצחים) בכסף, הם הרי רצו הרבה כסף,
הגעתי לטפליק ברגל, תיכף כשהגעתי מיד דאגתי לשלוח - בבית (בקיבליטש) לא היה
כלום, מיד הכנתי הרבה מצות, ועוד דברים, ומיד שלחתי לקיבליטש שיהיה להם מה
לאכול!

(רמ"ב: אצל מי הייתם שמה בטפליק?) אנשי שלומינו היו שם!

ותיכף ומיד לאחר יום טוב הם (שאר בני המשפחה) באו לטפליק, ור' אלטר כבר לא היה
בין החיים, ר' אלטר טעפליקער הרי נהרג, אזי שכרתי את הבית שלו, גרתי שם שנתיים
בבית ר' אלטר!

פרשת הקת (ב'), תשל"ד לא

(רנ"ב: היכן התגוררה אשתו של ר' אלטר?) היא הייתה שם עם בנה אליעזר, שכרתי את הדירה מאליעזר, שילמתי דמי שכירות, ולאחר מכן הם (הרוצחים) נכנסו לקיבליטש, הרגו את כולם! ומי שברח נשאר בחיים!

אותו הדבר היה גם בטשערין, כל אלו שנשארו, כולם נרצחו, ברחו לקרימנטשוק, ומי שנשאר, הם רצחו אותו!

(רמ"ב: "חיים קצב" – מתושבי קיבליטש שנתקרב לאנ"ש – עוד היה אז?) חיים קצב הלך להייסין, ושם הוא נפטר במושב זקנים.

(רנ"ב: ובשעה שאתם נכנסתם לביתו של ר' אלטר, האם עוד הייתה שם מהפכה בבית?) כן! אוי, כל הקיץ נשפך שם דם בטפליק, כל הקיץ, תמיד נשפך דם, נהרות של דם! (רנ"ב: גם בשעה שאתם הייתם שם?) כן, כן!

כל זה התרחש בקיץ של שנת תרע"ט, באותה שנה נהרג ר' ישראל כהן ע"ה, הרבה אנשים מאומן נהרגו, מה שהתרחש אז, ר' אלחנן היה אז, הכל התרחש בקיץ של שנת תרע"ט!

ובשנת תר"פ אז היה ה-פ' הידוע, ראש השנה (כנ"ל)! (רנ"ב: "מעשה ידך אל תר"ף!) מעשה ידך אל תר"ף! מה שהיה אז!

אבל הייתה תפילה נפלאה ויפה, אה, תפילה נפלאה הייתה, התפילה שלנו הרעישה עולמות!

(רנ"ב: זאת אומרת שהיה ציבור קטן?) היה ציבור נאה! והאנשים שבאו מחוץ לאומן היו מנין, "יענק'לה כהן" (בארוסקי ז"ל) הגיע אז, באמצע יום טוב הוא הגיע ברגל! ילד ברגל (מפולין)!

הוא שכב בבור, ירו בו, הם חשבו שהיריות כבר פגעו בו, אז הוא יצא מהבור, הוא בא רגלית, הוא הגיע לאומן לבית הכנסת, הוא היה העשירי – עשרה אנשים הגיעו לראש השנה מחוץ לאומן, והשאר (אנ"ש תושבי אומן) היה ציבור יפה, מבחוץ היו עשרה, ויענק'לה היה העשירי! ר' שמשון אמר לו: "אתה העשירי!"

(רנ"ב: הייתה אז שאלה לגבי 'חוץ לתחום')? מה שייך? הוא הרי הציל עצמו!

(אחד אומר: - כך גם ר' ישראל נחמן [אנשין] - הוליכו אותו בראש השנה לקישנעב בשנות התש"ל) מתי הוליכו אותו לקישנעב? גם בראש השנה? (אחד עונה: זה היה בעל כורחו)!

גם שם היה בעל כורחו, זה לא נקרא בעל כורחו? כשהם שרצו בכל הזרכים, הם מילאו את כל הרחובות (הרוצחים), וילד קטן - בתוך הבור ירו בו!

(רמ"ב: הוא בא לבד מפולין?) מפולין! התגנב בגבולות! העיקר היה שהוא התקרב לאומן, פה כבר היו ההריגות של הבאנדס, ברוך השם שהוא ניצל!

יענק'לה - הוא היה אז ילד קטן (בחור צעיר)! היום ברוך השם יש לו כבר נינים!

(רנ"ב: משם הוא נסע בחזרה לפולין?) הוא עוד נשאר לתקופת זמן באומן! (ומשם נסע לא"י).

ובאותה עת נראית הייתה יד ההשגחה, מי שנתנו הוראה לירות בו, ירו בו!...

ר' שמשון היה מספר, שהוא היה בעליית הגג - הוא התחבא שם, והם עלו, סחבו אותו למטה, והוציאו את הרובה כדי לירות בו, הגיע אחד מאחורה, הוא אמר: "אל תירה!" והשאירו אותו בחיים! (רמ"ב: מי זה היה? גוי?) הוא לא יודע מי!

ר' שמשון נהג לספר זאת ולערוך סעודת הודאה!...

(רנ"ב: הוא סיפר גם - ר' נתן הזקן - שאחרי הסיפור הזה הלכו לקבור, הרי רצחו, אז הוא הלך עם כל החברה, בינתיים בזמן שהוא סחב כבר הגיעה באנדע נוספת, אז הם השאירו את כל הנפטרים וברחו, אבל נהרגו עוד הרבה אנשים! ככה באמצע לברוח תפסו אותו, אותו ועוד אחד, בעת הליכתו החזיק הרוצח את קנה הרובה על צווארו, ונתן ירייה, אך הרובה החליק לו ומישהו אחר נהרג!...)

הנפטרים שכבו כמה ימים, עד שהם באו מאומן (החברה קדישא), הם הביאו לקבורה את ר' אלטר - כולם שכבו, השכיבו את כולם לקבורה, ובתוך כך הגיעה באנדע נוספת (של רוצחים), אז הם השאירו את כל הנפטרים והם ברחו, והמתים נשארו לשכב על האדמה, וכמה ימים הם שכבו ככה בחוץ, אחר כך נהיה קצת יותר שקט, חזרו (החברה קדישא) והביאו אותם לקבורה!

אצלי גם היה כך, כשהוא נכנס הגזלן הגדול, "וואליניץ", הגזלן הידוע מטפליק, כולם התחבאו, ורציתי לברוח לבית אחר, והוא תפס אותי באמצע הדרך, ואחד כבר הוציא את הרובה – על מנת לירות, ואז הוא הוריד את הרובה, והחל להכות בי, עם ה"פיקלאד" – עם החלק למטה, החלק העבה שברובה, הוא שבר לי עצם ברגל, והוא אמר לי: "רוץ!" הוא רכב על סוס, "רוץ!" אם אני אעקוף אותך, אזי אהרוג אותך בדרך, אך אם אני לא אעקוף אותך – אתה תרוץ שמה!" – באמצע הרחוב שכבו כל האנשים על מנת לירות בהם – שאני ירוץ לשם ואהיה ביניהם!

דילגתי על רגל אחת, הקב"ה נתן לי כח, עם רגל אחת קפצתי שהוא לא הצליח לעקוף אותי עם הסוס! הרגל כבר הייתה שבורה, לא יכולתי ללכת עם הרגל הזאת, דילגתי ככה, ונכנסתי בין כל היהודים.

בקיצור שכבתי שם עם כל היהודים, כבר שכבו שם אלפי איש, היה זה בכ"ד תמוז, והשמש קפחה "כמוציא חמה מנרתיקה", סביב סביב עמדו מאות רוצחים, זה היה בכ"ד תמוז, ואז הוא הורה – הגזלן הורה לכמה אנשים שייגשו אליו – הוא קרא אנשים אליו על מנת לירות בהם! והוא גם סימן לי שאבוא, ואחד התחבא מאחורי, אז הוא הראה עם ידו שהוא מתכוון לזה שמאחורי, ההוא היה מוכרח לצאת, בערך "שלושים אנשים" הוא קשר, הוא השכיב אותם עם הפנים כלפי מטה, והוא רכב עם הסוס על גביהם!

והשמש קפחה, תקופת תמוז, השמש נורא קפחה, ואחר כך היה ממש נס, הוא רצה לירות בכולם, היה זה איזה נס – הם נבהלו וברחו, והוא לקח איתו את "השלושים וכמה אנשים" והוא איים על העיר: "אם עד שלושה ימים לא יבואו לפדות את האנשים בעד סכום כסף, סכום גדול מאד, אזי הוא יהרוג אותם! ואם יבואו – אזי הוא ישאיר אותם בחיים!"

בשבת היה היום השלישי (לבקשתו של הגזלן), והכינו כסף כדי שיוכלו לפדות אותם אפילו בשבת, להציל! ובשבת הגיעה באנדע (כנופיה) אחרת, והם תפסו את האנשים שהוליכו את הכסף (אל הגזלן) לקחו אז גויים רופאים, גויים תושבי המקום, הם הוליכו את הכסף כדי להציל את השלושים וכמה אנשים, ובאמצע הדרך תפסו אותם! "להיכן אתם נוסעים?" הם סיפרו להם את הסיפור! הם לקחו את כל הכסף! ובאמת הרגו שם את כולם!

אחר כך לקח לי זמן מה עם הרגל, עד שהרגל התרפאה.

(השואל: זו הייתה מלחמה בדווקא נגד היהודים?) רק נגד היהודים! כולם זללו וחמסו כסף יהודי, נכסים יהודיים, הכל רק נגד היהודים!

(רנ"ב: בברסלב גם הרגו בעת ההיא?) בטולטשין נהרגו אז, בברסלב, בנעמירוב, בוודאי!

כשהסתיימה מלחמת העולם הגדולה (הראשונה), כשמסתיימת מלחמה מחזירים את כל הנשק, כל חייל חייב להחזיר את נשקו, אבל בגלל שהרגו את הקיסר, הרגו את ניקולאי, אז לא היה קיסר, אז הם לקחו איתם את כלי הנשק! את כל הנשק מהמלחמה הם לקחו איתם, והם השתמשו עם זה בכדי להרוג יהודים!

תרע"ד (הייתה מלחמת העולם הראשונה) – עד ע"ז, ובשנת תרע"ז הרגו את הקיסר ניקולאי, אז נהיו הקומוניסטים, נוצר עולם! התחיל אז להיות עולם! הרגו את הקיסר ניקולאי עם כל ילדיו, את כולם הרגו, וההוא ימח שמו ירש את המלוכה, ונהיו אז הבולשביקים, והתחילו להרוג אנשים!

הם (הקומוניסטים) לא ירו ביהודים, (רמ"ב: הרי מהם עצמם היו כאלו שעזרו ליהודים) רק ה'באנדעס' הרגו יהודים! הם – הבאנדעס (כנופיות פורעים) – אמרו "שהיהודים הם קומוניסטים!" (רמ"ב: הבאנדעס היו נגד הקומוניסטים?) בוודאי, בוודאי!

אוי מה שזה היה! אלא מה – אצל אנשי שלומינו ראו באמת ניסים מופלאים, באומן היה משהו – ניסים היו! בתוך הצרות ראו ניסים מופלאים!

בראש השנה של שנת תר"פ – היה אז "חוד החרב" ממש! (רצ"ל שנתקיים אצל אנ"ש מה שאמר פעם מוהרנ"ת - מובא בשיש"ק: ווען עס וואלט געווען די גאנצע וועג אנגעלייגט מיט שארפע שווערד אויף ארויף, וואלט איך זיך געראטשקעט אויף די הענט און אויף די פיס, און איך וואלט געפארן וכו', [אם הייתה הדרך כולה מלאה בחרבות חדים כלפי מעלה, הייתי זוחל עם הידיים והרגליים, והייתי נוסע וכו'] ועי' כוכבי אור – אנשי מוהר"ן, דיבורים ממוהרנ"ת ז"ל אות ג').

פרשת הקת (ב'), תשל"ד

(רמ"ב: בראש השנה של תר"פ עוד הייתם עם רגל שבורה?) כן, ככה זה היה אז – לא הסתכלו על שום דבר, שבור, לא שבור, כל אחד הרגיש בעצמו כלאחר ייאוש, אם לא היום אז מחר, האם היו אז בכלל בגדר אדם?!

(השואל: לא יכלו לברוח?) היו כאלו שברחו, היו גם הרבה שניצלו, רצו.. רצו.. נהרגו.. רצו הלאה..

כשבאו הקומוניסטים נסענו יחד איתם, מהקומוניסטים הם (הבאנדעס) עוד פחדו קצת, הקומוניסטים הרגו אותם, הרבה אנשים נסעו יחד אתם, אבל גם נהרגו הרבה מהם (מהקומוניסטים).

(אחד הנוכחים: השם נפשנו בחיים!)

